

ÉPÍTÉSZET-GYEREKEK-EGÉSZSÉG

építő játékok, építőjátékok

Skaliczki Judit
BME Építőművészeti Doktori Iskola
Egyéni Kutatás
2015.01.13.
Témavezető: Szabó Árpád DLA

„All I really need to know I learned in Kindergarten“

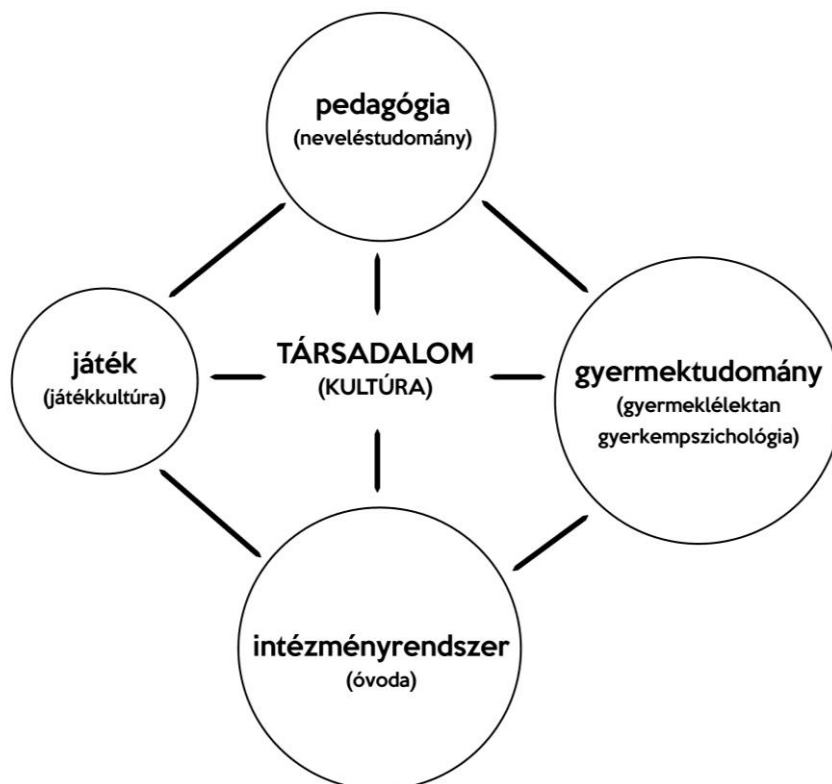
Robert Lee Fulghum

ÉPÍTŐ JÁTÉKOK

Éves kutatásom célja, az építőjátékok használati lehetőségeinek vizsgálata, az épített környezeti nevelés területén. Teszem ezt Friedrich Fröbel életművén keresztül, akinek óvodapedagógia rendszere jelentős hatással volt a XX. század építészetére és művészetére.

A kutatásban szándékosan fordultam az óvodás korosztály felé, mivel úgy tapasztaltam, hogy jelenleg ennek a korosztálynak a célirányos fejlesztésében történt Magyarországon a legkevesebb próbálkozás, valamint a korai fejlesztés fontossága miatt. Az építőjátékok és az óvoda párosítása tulajdonképpen adott, hiszen a kisgyermek egyik legelső, ösztönös játéktevékenysége az építés. Az óvoda pedig, e játékok kitűnő terepe, és mint azt a jelenlegi érvényben lévő óvodai nevelési alapprogram is megfogalmazza: „a gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. ¹”

A feldolgozott irodalmak alapján, az alábbi ábrán foglaltam össze a vizsgálandó témaköröket és az egymáshoz fűződő kapcsolatukat.

¹ Óvodai nevelés országos alapprogramja 137/1996.(VIII.28.) kormányrendelet (forrás: Hegyi – Kanczler – Körmöci – Krekó: A környezeti nevelés pedagógiai és pszichológiai alapjai. BTF házi sokszorosító, Budapest 1997)

Ezeknek a témaköröknek (tudományoknak) a fejlődése szoros kapcsolatban áll egymással, központi mozgatóeleme az adott társadalom igénye és működési rendszere. Az óvoda intézményrendszerét az ipari forradalom társadalmi hívta életre, az alsóbb néprétegek körében egyre szükségesebbé vált a nők munkavállalása, amit a gépek és a gyáripar lehetővé is tett. Ezzel egy időben ott volt a kérdés, hogy mi legyen az iskoláskornál fiatalabb gyermekekkel? Angol, francia, német vonalakon nagyjából párhuzamosan futó fejlődések eredménye a mai óvoda. A pedagógia fejlődése az új intézmény kialakulásának aktív része volt. Míg az első időkben a megoldást csak gyermekmegőrző helyekben keresték, később a gyermekek munkára való felkészítésében gondolkodtak, míg végül a gyermekek fejlesztése, iskolára való előkészítése vette át a szerepet. Ehhez kellett, hogy a kor gyermekeszménye változzon, és vele változzanak a pedagógiai alapelvek. Ezen folyamatok erősen hatottak a gyermektudományok megjelenésére is, a gyermekekre, már nem mint kisméretű fejletlen emberekre gondolt a társadalom, és elindult a gyermeki lélek kutatása, és a gyermekpszichológia fejlődése is. Játékok persze korábban is léteztek, de az új intézmény megjelenésére, a játékkultúra is érzékenyen válaszolt. Az előtte divatos részletgazdag, a valóságot mindenekfelett utánózni kívánó modell-játékok mellett megjelentek az óvodai nevelést segítő fejlesztőjátékok, melyeknek célja, a játék önmagáért való örömszerzése.

INTÉZMÉNYRENDSZER

A társadalmi igényekre reagálva kezdetben házi keretek között idősebb asszonyok otthonukban vállalták a gyermekek felügyeletét, később ezt váltotta fel az Infant School intézménye Angliából kiindulva. Német területeken a teoretikusok sokáig csak elméleti síkon foglalkoztak a témával, valós oktatási intézmény nem kapcsolódott hozzá. Ezen a helyzeten változtatott Friedrich Fröbel, aki egy komplex óvodapedagógiai rendszert dolgozott ki, melybe beépítette a korábban felhalmozott elméleti tudást, és kiegészítette saját természettudományi tanulmányaiból eredő tapasztalatokkal, és megalkotott egy sikeres és eredményes intézményt a *Kindergarten-t* (Gyermekkert). A német pedagógus 1837-ben Bad Blankenburgban nyitotta meg első Gyermekkertjét, mely a későbbiekben széles körben elterjedt Európa szerte, Oroszországban, a távol keleten Japánban és Amerikában is. A kiemelkedő amerikai sikert annak köszönhetjük, hogy az etika, a morál, a hazaszeretet, és a közösséghez tartozás hangsúlyozása vallási beállítottságtól függetlenül az amerikai társadalom alap gondolatai. Több millió azon gyermekek száma, akik 3-6 éves korukban a Fröbel által kidolgozott nevelésben részesülhettek.

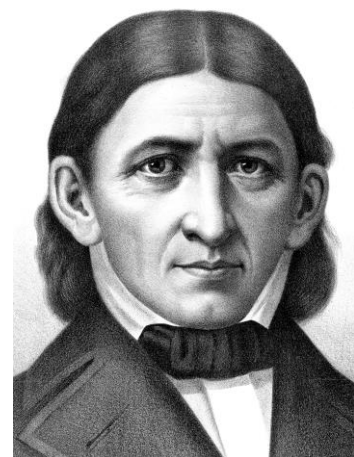
A Gyermekkert működése

Fröbel intézményének lényege a harmónia megteremtése és az egység megőrzése. Ezek a jelszavak a mindennapi működésre is kihatottak. Egy gyermekkeri nap általában három óra hosszú volt, ezen időtartam alatt meghatározott sorrendben követték egymást statikus, ülő és mozgásos részek. A napok programja mindig az aktuális évszakhoz kötődött, ehhez kapcsolódtak a gyermekdalok, a napi adományok témái és a kerti feladatok is. A gyermekkertek újításai közé tartozott az is, hogy az óvodai személyzet szinte kizárólag nőkből állt, hogy az otthonhoz leginkább hasonlatos családias légkör legyen a meghatározó. Külön képzőintézeteket hozott létre, ahol gyakorlatban képezte az óvónőket.

PEDAGÓGIA

A felvilágosodás korából eredő Rousseau-i gyermekkép a Német Romantika időszakában ismét hangsúlyos lett. Előtérbe került a természetes egyenlőség és a személyes szabadság eszméje valamint az a gondolat, miszerint a gyermek eleve ártatlan, s a nevelők feladata őt óvni a környezet káros hatásaitól. Emellett jelen volt a lutheri és kálvini tanokon alapuló, puritán protestáns gyermekideál képe is, melyben a szigor, a távolságtartás és a gyakorta a testi fenyegetés voltak az uralkodó eszközök. A német romantikusok pedagógiája Johann Heinrich Pestalozzi életművében teljesedett ki. Szembefordulva az akkor általánosan elterjedt, előadásokban és feleltetésekben bővelkedő, memorizáló tanítással, az ösztönös, belülről fakadó kíváncsiságot hangsúlyozta, gyakorlatban pedig, az aktív megfigyelést, és a kézzel fogható tapasztalatokat. Az oktatásban ritkán használtak könyveket, inkább csak szemléltető eszközöket, illetve igyekeztek minél több jelenséget közvetlenül a természetben megismertetni. Nála jut elsőként fontos szerephez a zene, az éneklés minden tevékenység kísérőjévé válik, és kiemelt szerepű a rajzolás is, amely a külvilágban észlelteket, segít alkotóelemeire bontani.²

Friedrich Fröbel (1782-1852) német pedagógus, mineralógus, a kristálykutató elkötelezett híve. Apja teológus volt, aki a tudománynál többre tartotta a vallást. Korán kialakult egyfajta fizikai, biológiai, geometriai érdeklődés benne, de egész életében mélyen hívő ember maradt, aki a tudományokat a vallásos világnézettel próbálta egyesíteni műveiben. A véletlen sodorta a pedagógusi pályára. Megismerkedett Pestalozzi eszméivel, később

² Pestalozzi: *Ahogy Gertrúd tanítja gyermekét* című írásában az alábbi pontokban határozza meg pedagógusi ars poetica-ját

- a hasznos tanulási folyamat nem memorizáló, hanem belülről fakadó
- az észlelés minden tanulási folyamat alapja
- a fizikai aktivitásnak kell a napi ritmus alapját képeznie
- a tanulás az anya-gyermek bizalmi kapcsolat első tapasztalatain alapul

személyesen is dolgozott Yverdon-ban a mester mellett, és rendszerező, tudomány szerető elméje hamarosan egy saját pedagógiai rendszert állított fel, és egyre világosabbá vált számára, hogy a legfiatalabb korosztállyal kell foglalkoznia.

Rendszere sok mindent átvesz Pestalozzi eszméiből, mint a tárgy alapú oktatás és a játéktevékenység kihasználása. A korai fejlesztést rendkívül fontosnak tartotta, mert a tanulás az öntudatra ébredéssel egy időben kezdődik el. Fröbel pedagógiájában kiemelt szerepe van a 'egység'nek: egység a természetben; egység ember és természet viszonyában; egység ember és Isten viszonyában, és a cél ennek megtartása, ezáltal a harmónia megteremtése. Gondolatainak alapja a 'szférikus törvény' melyet mineralógiai tanulmányai alatt állított fel, s melynek központi magja a gömb, a határtalan abszolút egység. Pedagógiai eszköze az autodidaxis, az öntevékenységre való buzdítás, a spontán játéktevékenység megtöltése megfelelő informatív tartalmakkal. A foglalkozásaihoz saját eszközrendszert dolgozott ki, adományok és elfoglaltságok néven. Ezeknek az oktatócsomagoknak a lényege a használatukban van, mert „közben a gyermek az egészet részre bontja, a részeket egészé illeszti össze, az egyes tárgyakat megváltoztatja, s miközben mindezt végzi, tények százait fedezi fel és rendszerezi”.³ S bár a pedagógiai modellek állandó változásban vannak az aktuális politikának és társadalmi berendezkedésnek tükrében, a reformpedagógiai mozgalmak és törekvések, melyek időről időre felbukkannak, gyakran nyúlnak vissza Fröbel alapelveihez, és merítenek eszköztárából. (pl. Montessori rendszer, Waldorf rendszer, Freinet rendszer)

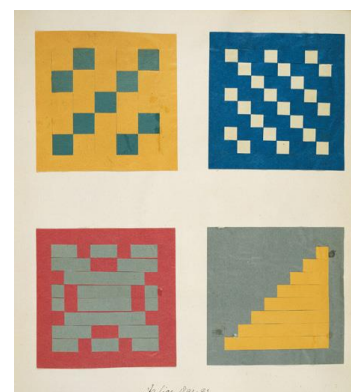
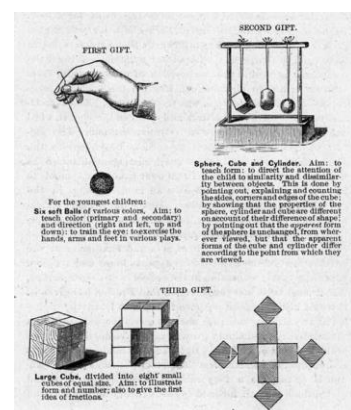
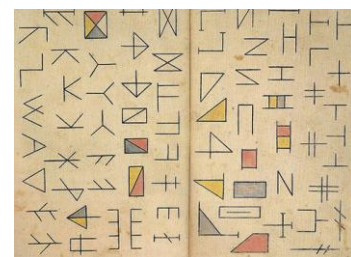
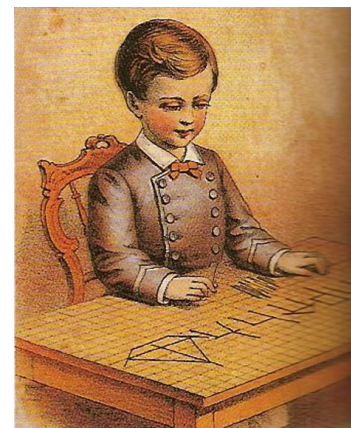
GYERMEKTUDOMÁNYOK

A XIX. század reformpedagógiái elősegítették, hogy a gyermekpszichológia és a gyermeklélektan önálló tudományként megjelenhessen. Pestalozzi gyermekképe lesz az alapja például Sigmund Freud vagy Jean Piaget munkájának is. Hatására sokan vizsgálták a játék, a személyiség, a tanulási folyamatok és a kultúra kapcsolatát. A tét nélküli, örömet szerző, spontán, gyakorlati haszon nélküli tevékenység a játék fogalmának legáltalánosabban elfogadott pszichológiai definíciója.⁴ De vajon miért is játszunk? Freud szerint a játék során olyan érzelmeket vagyunk képesek megjeleníteni, melyeket szavakkal nem tudunk kifejezni, Adler szerint ez egy kompenzációs cselekedet, mely a kisebbségi érzések leküzdésében segít, Wallon szerint pedig a szocializáció és az énkép fejlődése a legfontosabb szerepe⁵. A játék az emberi

³ Vág Ottó: Friedrich Fröbel, Egyetemes Neveléstörténet, Budapest 1976

⁴ Susanna Millar: Játékpszichológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1973

⁵ B. Lakatos Margit: A játék pszichológiája. ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Neveléstudományi Tanszék tankönyve 2010

kultúra része, kulturális tartalmakat hordoz, és annak közvetítésében is részt vesz. Ez a folyamat már csecsemőkorban elkezdődik az első anya-gyermek játékokon, ringatókon, dalocskákon keresztül, majd az anyáról való leválás után a kortársaktól és az idősebb generációktól való tanulás jelenik meg. A gyermekek játék közben a kultúra elemeit tanulják idősebb társaiktól.⁶ Ez az alapja Huizinga „Homo Ludens” (játékos ember) elméletének. Idővel a gyermekben megjelenik az alkotási vágy, a „Homo Faber” az alkotó ember, aki már gyermekkorban a felnőttek világának elemeit akarja utánozni a legelső kézimunka tevékenységekben, illetve a konstruáló játékokban. Piaget játékelmélete szerint a konstruáló játékok a legelső játékszakasznak, az explorációs játékoknak legfejlettebb formái. Szándékos cselekvés, melyben a gyermek már az elejétől fogva valamely előre kitalált szándékkal épít. Ehhez szüksége van megfelelő kézügyességre, és hogy az emlékezetével a célt folyamatosan felidézze magában. Mindez már egy olyan fejlettségi fokot igényel, amikor a gyermek már megismerte az őt körülvevő fizikai környezetet, az egyes tárgyak alapvető tulajdonságait. Ezekben a konstruáló játékokban eleinte a folyamat átélése a gyermek célja és nem a produktum, amiben az alkotás öröme jelenik meg. Erre az örömméretre hivatkozik Fröbel is, amikor az alkotás kiemelt szerepét hangsúlyozza, mint Isten teremtő képességéhez hasonlatos tevékenység.

JÁTÉK

Fröbel korában a német játékipar kiemelten fejlettnak számított Európában, a korra jellemző, túldíszített, sok apró részlettel ellátott, modellszerű termékekkel, melyek a pedagógus szerint inkább elnyomták a gondolkodást, kreativitást és a megtapasztalást semmint fejlesztő hatással lettek volna. A fellelt leírások nem mutatnak egységes képet az adományok számában és sorrendjében⁷, az alábbiakban a legáltalánosabb rendszert ismertetem:

⁶ Dömötör Tekla: Naptári ünnepek, népi színjátás. Gondolat kiadó, Budapest 1964

⁷ Szabó Endre : Vezérkönyv Fröbel Frigyes Foglalkoztató Eszközei Használatára (1871) munkájában 18 adományt ismertet, melyet ő kiegészített további 1 adománnyal

Vág Ottó: Friedrich Fröbelről szóló könyvében (1976) 6 adományt ír le és további 12 „fröbeli munkát” említ

George F. Hardy: A Richter-féle Anker építőkocka készletek című összefoglaló könyvében 6 Fröbeltől eredő adományt említ melyet követői egészítettek ki 20-ra Norman Brosterman: Inventing Kindergarten (1997) könyvében 20 adományt ír le, de azt is megemlíti, hogy maga Fröbel ebből az első 5-öt írja le 1836-ban, de a többi leírás hiányos maradhatott, mert azokat halála után kollégái jegyezték le Marco Ginoulhiac PhD FAUP Porto előadásában 10 adományt és 10 elfoglaltságot említ

Az adományok használata kötött koreográfia mentén zajlott. Miután a gyermekek elfoglalták helyüket a ortogonális hálójával ellátott asztaloknál, a gyermekkertésznők kiosztották az adományokat. A dobozokból elővett elemeket azután meghatározott tematika alapján kellett kirakni, úgy, hogy minden egyes formához a doboz minden elemét fel kellett használni. A következő formához az elemeket áthelyezéssel és nem teljes elbontással kellett mozgatni, így mintegy folyamatosan mozgásban tartva az egész rendszert. Majd a játék végeztével minden elemet az eredeti helyére kellett visszarakni a dobozába. Az minták kirakása három téma mentén haladt, ezek a természeti formák, a tudományos formák és a szépség formák voltak.⁸ Az adományok egymásra épülő sorrendet alkottak, melyben az egésztől eljutunk a részig, majd vissza újra az egészig, mindezt a tömör test – felület – vonal – pont – él – lap – sík - összetett 3D térbeli modell sorozatán keresztül.

⁸ Norman Brosterman: *Inventing Kindergarten* könyvében leírja a három vidék /birodalom lényegét:

- Természeti formák a mindennapi életből és a gyerekek környezetéből ismert alaptárgyak és elemek
- Tudományos formák olyan sorolások és alakzatok melyeken érzékeltethetők a számok, a sorrend, az alapvető matematikai műveletek és geometriai formák, vagy éppen a betűk formái
- Szépség formák a gyermeki képzelet szabad alkotásai voltak

AZ ADOMÁNYOK

1. labda

A legelső tárgy, a tökéletes forma. A készlet 6 kézzel horgolt, gyapottal tömött labdából állt, ebből három az alapszínekben (piros, sárga, kék) és három ezek kombinációiból (narancs, lila, zöld). Használatát már 6-8 hetes korban javasolta Fröbel az édesanyáknak, és ehhez verseket és mozdulatokat is mellékelte a leírásokban.

2. gömb – henger – kocka

Két tökéletes tárgy⁹ (gömb és kocka) melyek egyben egymás tökéletes ellentétei, és szintézisük a henger. Fröbel ismerhette Hegel írásait, aki az ellentétes folyamatok harmóniájában látta az egységet

3. építőkockák – 8db kocka

A négy fából készült építőkocka készlettel az egészről a részek felé irányul a figyelem. Megjelenik az átalakíthatóság is, a kockákból élőlények, használati tárgyak születhetnek. Az akkor radikálisan új játékeszköznek számító készletek hatékonyan fejlesztették többek között a logikát, a fantáziát, a nyelvi képességeket és a térlátást.

4. építőkockák – 8db hasáb

Az egységnyi kockatest után a hasáb arányainak megismerése következik. A szépség formák keretében kirakott mintákban pedig megjelenik a kereszt alapú szélkerék, amely majd sok adomány alapmintája lesz.¹⁰

5. építőkockák – 39 elem

A harmadik adomány készletének bővítése. A kockák mellett megjelennek a félbe és negyedbe vágott háromszög alapú hasábok.

6. építőkockák – 36 elem

A negyedik készlet bővítése oszlop elemekkel.

7. mozaik vagy lerakó táblácskák¹¹

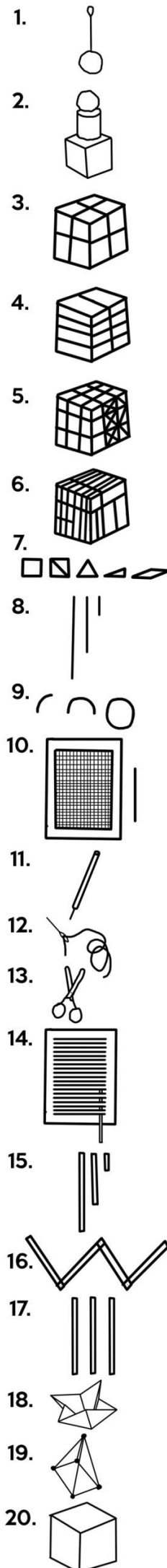
A kínai tangram játék alapelveit használja. Az eddig megismert formák készlete síklapokból, itt a tömör test síkfelületekre bomlik. Ez egy újabb lépés az absztrakció felé, a háromdimenziós tárgyból annak kétdimenziós leképezése felé haladunk.

⁹ a gömb: görbült, síkmentes felület, a megtettesült mozgás, maga az egység
a kocka: csupa síkfelület alkotja, a mozdulatlanságra törekszik, lapjai, élei, csúcsai egyben a változatosságot is képviselik

a henger: mindkét másik forma tulajdonságait egyesíti egy testen belül

¹⁰ Érdekes adalék: elképzelhető, hogy Adolf Hitler is gyermekkori kindergarten élmény hatására lelkesedett a szvasztika formájáért. (Brosterman, 1997)

¹¹ a lerakó táblácskák Szabó Endre 1871-es ismertetésében szerepelnek

8. botok

A felületek vonalakra bomlanak. A vonal itt még kézzel fogható testet ölt. A rajztevékenység előkészítése is egyben.

9. ívek – gyűrűk

Fényes acéldrótból készült negyed, fél és egész karikák. Visszautalnak a tökéletes gömbformára.

10. rajzolás

Hálózott felületű palatáblán zajlott a rajzolás. Egyszerű formák megfigyelése után, az egyes alkotóelemek külön ábrázolása, és új formákká rendezése volt a cél.¹²

11. kiszúrás

A filc alapra helyezett rajzlapot egy pálcába fogatott tűvel kellett átlyukasztani. Itt jelenik meg először a pont, a legapróbb egység. Ez korántsem olyan újító foglalatosság mint az építőkövek, a kor egyik kedvelt kézimunka tevékenysége volt. Mélyebb jelentéstartalmat azonban Fröbel rendszere adott neki, az egységből rendszert, a pontból síkképet alkotó tulajdonságával.

12. kivarrás

A papírlap selyem vagy gyapjúfonállal történő kivarrásánál a lényeg, a formák vertikális, horizontális és diagonális elemekre történő lebontása.

13. papírvágás

A pontok és vonalak után visszafelé, a síklapok felé építkezik a rendszer. A cél, a bontatlan egységű síklapok darabolása után, minden egyes elemet felhasználni egy új kompozíció részeként.

14. papírszövés

A valódi szövés folyamatának leképezése. Előre felhasított papírlapba színes papírcsíkok fűzésével a számolás, a kreativitás és a kompozíció-alkotás is fejleszthető.

15. lécek

Ez az adomány a kosárfonás technikáját idézi meg. Megfelelő mintázatban, a hajlékony elemek összefonásával állékony, felemelhető, maradandó formák alkothatók.

16. összekapcsolt lécek

A végeiken rézkapcsokkal összefogott egyenlő hosszúságú lécek kiváltképp alkalmasak geometriai formák, sokszögek megismerésére.

¹² Alaphálót már korábban is használtak rajzoláshoz és festéshez is (pl. Dürer), a rajzok átméretezéséhez, és a kompozíciós arányok ellenőrzéséhez. (Brosterman, 1997)

17. összefűzés

A feladat színes papírcsíkokból geometriai formák hajtogatása. A vonal alakjának megváltoztatásában rejlik a különlegessége, és egyben nehézsége, mert kiemelt koncentrációt és precízséget kíván.

18. papírhajtogatás

Kínai népművészetből eredő kézimunka foglalatosság. Látványosan érzékelteti síklapok térbeli alakzatokká válásának lehetőségét.

19. borsómunka

Térbeli kompozíciók alkotása keményfa pálcák hosszan áztatott majd kiszáritott borsókba bökődésével. Síkbeli minták könnyedén térbeli formákká változtathatók segítségével. Az alkotások visszatértek a testek kategóriájába.¹³

20. agyagozás

A térháló rendszerek után visszaérkezünk a tömegszerűséghez. Fehér agyag és fakés használatával bármilyen forma létrehozható. Az ellentétek ebben is megtalálhatók, az íves formák éppúgy, mint a szögletesek.

FRÖBEL HATÁSA

A rendszer amit Fröbel megalkotott előre nem látható módon befolyásolta a világot. Az elv, hogy geometriai absztrakciók által a gyermek megtanuljon egy lebontó, elemző logikát, és ezzel a körülötte levő világ elemeit értelmezni tudja, egy újfajta gondolkodást és egy teljesen új önkifejezési nyelvezetet eredményezett. A gyermekkertekben felnőtt gyermekek közül kerültek ki a modern mozgalmak meghatározó alakjai. Nyilvánvalóan nem kizárólag a kindergarten eredményezte azt a forradalmi változást, ami a XX. század formavilágát és gondolkodásmódját meghatározta, mégis egyértelmű kapcsolatok találhatók a nevelési elvek és a későbbi művészek, tudósok, mérnökök alkotásai és gondolatai között.¹⁴ Építészeti vonatkozásban erre a két legmegalapozottabb példa Wright és Corbusier életműve. Mindkettőjük esetében bizonyított, hogy kora gyermekéveiket fröbeli rendszerben működő gyermekkertekben töltötték.¹⁵ A modern építészet új kihívásokkal nézett szembe, fejlődött az építőipar, az acélszerkezetek megjelenésével az

¹³ Ez az alkotásforma több játék formájában él tovább. Nálunk a Babylon építőjáték ismert példája, de helyet kapott az iskolai kémia oktatásban is, a molekula képletek bemutatásában.

¹⁴ Norman Brosterman: *Inventing Kindergarten* című műve részletesen elemzi az egyes XX. századi alkotók életútját és alkotásait és kapcsolatát a kindergarten rendszerrel

¹⁵ Wright Bostonban, Corbusier pedig La-Chaux-de Fonds-i École Particulairé intézetben - Norman Brosterman: *Inventing Kindergarten*. 1997

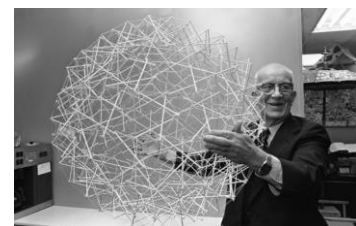
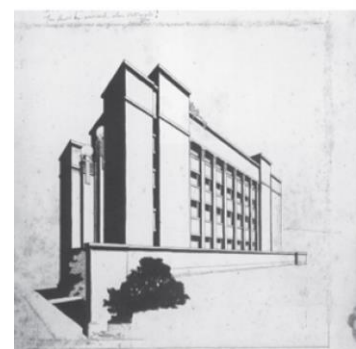
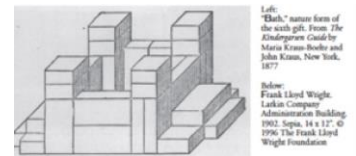
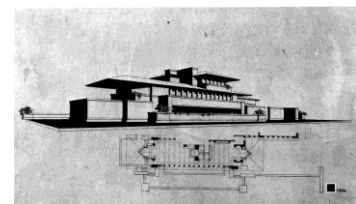
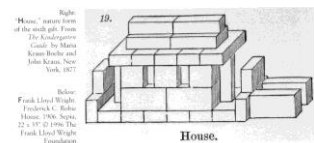
épületek mind magasabbra nőhettek, az egyre teherbíróbb szerkezetek nagyobb üvegfelületeket tettek lehetővé mint valaha, megjelentek a függönyfalak, és felgyorsult az épületek működését kiszolgáló technológia fejlődése is, (elektromos rendszerek, liftek). Az automobil elterjedésével pedig egy újfajta városi élet kezdett megjelenni, a külvárosi lakóházakból a belvárosi munkahelyekre ingázó lakosság személyében. Az építészek tehát új válaszokat kerestek az új helyzetekre: funkcionalista racionális térszervezés, a szerkezet kihangsúlyozása, az ornamentika elhagyása addig elképzelhetetlen építészeti megoldások, mind a művészetben (festészet – kubizmus) addigra már feltűnt geometriai absztrakciót, vagyis a gyermekkert egyik alapvető tanítását alkalmazták. A második világháború után mindketten egyre inkább a geometria felé fordultak. Wright a háromszögek és a körök formáival kísérletezett és alaprajzait szigorúan ortogonális rendszerbe helyezte, Corbusier pedig az egység és az arányok rendszerét kereste, amikor megalkotta a Modulort. S míg Modulor rendszer alapja a harmónia volt, addig Wright többször hangsúlyozza az egységre való törekvés fontosságát, így mondva ki közel száz év távlatából újra Fröbel legfontosabb jelszavait.¹⁶

UTÓSZÓ HELYETT

Az eddig megismertek fényében: ha egy oktatási rendszer 50-100 évre előre meghatározó szerepű lehet abban, hogy építészek hogyan gondolkodnak társadalmi kérdésekről, és milyen válaszokat adnak egyes problémák megoldására, akkor elméletben lehet-e ezt a folyamatot szándékosan is előidézni a jelenben? Vajon a ma társadalmának és építészetének aktuális kérdéseire is fel lehetne állítani egy olyan nevelési rendszert, amely majd megadja a hiányzó válaszokat? Esetleg alkalmazhatnánk ma is Fröbel eredeti rendszerét? Megoszlanak a vélemények, hogy mennyire lenne ma bevezethető Fröbel rendszere, hiszen már egy más világban élünk, mások a mai gyerekek is, és más kihívásokkal kell az oktatóknak szembenézniük. Azonban alternatív nevelési rendszerekben ma is sok helyütt alkalmazzák az adományokat és több oktatóeszközetet gyártó cég kínálatában is megtalálhatók.

¹⁶Le Corbusier: „One feels very clearly that the precision required of any act that arouses a superior quality of emotion is based on mathematics. The Result can be expressed by the single word **Harmony**. Harmony is the happy coexistence of things, coexistence implies duality or multiplicity and consequently calls for proportions and consonances. What sort of consonances? Those existing between ourselves and our environment, between the spirit of man and the spirit of things, between mathematics as a human invention and mathematics as the secret of the universe.” – Jacques Guiton: The ideas of Le Corbusier, 1981

Frank Lloyd Wright: „Unity was their watchword, the sign and symbol that thrilled them, the Unity of all things.” – F.L.Wright: An autobiography, 1943 (Brosterman, 1997)

Arról pedig, hogy ma mennyire lennének mások a gyermekek igényei szintén nincsen egyetértés¹⁷. Esetleg az adományok rendszerének valamely módosításaival megoldható lenne egy XXI. század-kompatibilis program felállítása, amely a XXII. század kérdéseire is érvényes válaszokat tud adni?

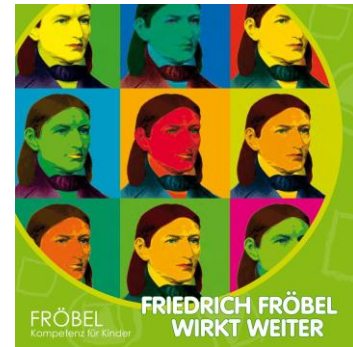
LEHETSÉGES FELADATOK A MÁSODIK FÉLÉV FOLYAMÁN

A második félév célja lehetne a Fröbel készletek működésének gyakorlati megismerése, használata, dokumentálási lehetőségei. Az adományok rendszerének működése napjaink elvárásai szempontjából is elemezhető. Alaposabb elemzés alá venném az építőjátékok történetét, fejlődésüket, kapcsolatot keresve az adott kor építészetével, és építészeivel.

Magyar vonatkozásban kisebb kitérőben érdekes lehet a modern mozgalom építészeinek életútjában fröbel-rendszerű oktatás nyomait keresni pl. a CIRPAC csoport vagy a magyar Bauhaus kontingens tagjai között.

Esettanulmány a gázgyári Almáskert Óvodában

Gyakorlati program kidolgozása az Almáskert Óvodára: elemi geometria ismeretek, térformák elemzése, működése, méret és arány fogalmak játékos megismerése.

¹⁷A Szilícium-völgyben dolgozó csúcstechnológusok közül sokan, gyermekeiket Waldorf rendszerű oktatási intézményekbe járatják, és szándékosan távol tartják őket a divatos technológiai csúcstechnológiáktól.

BIBLIOGRÁFIA

B. LAKATOS Margit: A játék pszichológiája. ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Neveléstudományi Tanszék - tankönyv 2010

BORDES Juan: Historia de los juguetes de construcción. Ediciones Cátedra, Madrid 2012

BROSTERMAN Norman: Inventing Kindergarten. Harry N. Abrams Inc. New York 1997

BÚS Imre: Játék és kultúra, A játék szerepe a gyermek kultúra-elsajátításában. Iskolakultúra 2013/5-6 108-115.

CHMAJ Ludwik: Utak és tévutak a huszadik század pedagógiájában. Gondolat, Budapest 1969

CSEH András: Építészoktatás gyermekek számára – interjú Pihla Meskanennel. In: Építészforum 2011. október 11.
www.epiteszforum.hu/node/19728

GINOULHIAC Marco: Design education through toy design – European Academy of Design Conference – előadás Göteborg 2013

HARDY Gerorge F.: A Richter-féle Anker építőkocka készletek. Ford: Végh János Palmyra, Virginia 1993

HEWITT Karen: Blocks as a tool for learning. Young Children, NAEYC Publications 2001/01

HUZINGA Johan: Homo ludens. Universum Kiadó, Szeged 1990

PIAGET, Jean, INHELDER, Bärbel: Gyermeklélektan. Osiris, Budapest 1999

PUKÁNSZKY Béla: A gyermekkor története. Műszaki Kiadó, Budapest 2002

ROUSSEAU Jean-Jacques: Emil vagy a nevelésről. Ford: Győry János Tankönyvkiadó, Budapest 1978

SEBESTYÉN Ágnes, TÓTH Eszter: Épített környezeti nevelés. kultúrAktív Egyesület, Pécs 2013

SZABOLCS Éva-RÉTHY Endréné: Fröbel és a Nőmozgalmak Magyarországon. Magyar Pedagógia 99.évf. 4. szám 363-373. 1999

SZABÓ Endre: Vezérkönyv Fröbel Frigyes Foglalkoztató Eszközei számára. Petrik Géza, Budapest 1871

VALE Brenda – VALE Robert: Architecture on the carpet. The curious tale of construction toys and the genesis of modern buildings. Thames&Hudson, London 2013

VÁG Ottó: Friedrich Fröbel. Egyetemes Neveléstörténet. Tankönyvkiadó, Budapest 1976

VÁG Ottó: Az óvodai nevelés története Magyarországon I. rész. Magyar Óvodapedagógiai Egyesület, Miskolc 1994